

ФОРМУВАННЯ ЕВРИСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАГІСТРАНТІВ З ХОРОВОГО ДИРИГУВАННЯ (МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ)**Резюме**

У статті актуалізовано питання інноваційного облаштування процесу підготовки магістрантів у педагогічних університетах з точки зору евристичного підходу до формування творчої індивідуальності майбутніх викладачів диригентсько-хорових дисциплін. Висвітлено нагальні завдання мистецької освіти по створенню нової досконалої системи професійної підготовки фахівців, пошуку евристичних механізмів наповнення навчального мистецького процесу новим змістом. Акцентовано увагу на змісті підготовки магістрів з хорового диригування як концентрованого творчого процесу, який потребує детального вивчення можливостей евристичного його впорядкування. Метою статті визначено висвітлення методологічних основ формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів. Застосовано методи дослідження – теоретичні для аналізу наукових досліджень у галузі філософії освіти, психології мислення, мистецької освіти з проблеми формування евристичного мислення, проведених в Україні та за кордоном; загальнологічні для порівняння, систематизації, узагальнення наукової інформації з позиції визначення методологічних основ досліджуваного феномена. Проаналізовано поняття «евристика» в розумінні творчості пізнання, творчості діяльності, продуктивного мислення, творчого пошуку, досягнення нового творчого результату. Розглянуто дефініцію «евристичне мислення», як творчу інтелектуальну діяльність, спрямовану на пошук шляхів для прийняття рішень в умовах проблемних ситуацій для отримання нового продукту. Обґрунтовано можливість формування евристичного мислення магістрантів у процесі диригентсько-хорової підготовки. Представлено основні функції фахової підготовки магістрантів (системна, пізнавальна, прогностична, оцінювальна, проєктивна, пошукова, конструктивна). Наведено основні підходи до формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування: особистісний, герменевтичний, алгоритмічний, креативний, акмеологічний, рефлексивно-діяльнісний. Представлено результати діагностувального етапу дослідно-експериментальної роботи. Висвітлено основні напрямки подальшого дослідження заявленої наукової проблеми.

Ключові слова: підготовка магістрантів; майбутні викладачі диригентсько-хорових дисциплін; евристичний підхід; методологічний аналіз; функції фахової підготовки; діагностика рівнів сформованості.

Вступ. Відповідно курсу світових освітніх систем, спрямованих на вдосконалення якості професійної підготовки у закладах вищої освіти, викристалізуються завдання і виклики щодо оптимізації освітніх реалій в Україні та Китаї. Нагальні завдання по створенню нової досконалої системи професійної підготовки фахівців уможливають пошук механізмів наповнення навчального процесу новим змістом, новим інструментарієм, новим вектором творення (особистості, середовищ, процесів тощо). У даному ключі актуалізується питання інноваційного облаштування підготовки магістрантів у педагогічних університетах з точки зору евристичного підходу до формування творчої індивідуальності майбутніх фахівців, цілеспрямованих у напрямку самореалізації та продуктивних перетворень (себе і навчального середовища). Дані реалії у повній мірі відповідають тенденціям мистецької освіти, окремого наголосу набуваючи у змісті підготовки магістрів з хорового диригування в педагогічних університетах. Оскільки в умовах підготовки магістрантів з хорового диригування не задоволена потреба глибокого практичного-теоретичного дослідження проблеми специфічних творчо-мисленневих процедур, зокрема формування евристичного мислення, а також, визначення сутності, ролі, функцій і особливостей прояву евристичного розуміння студентами змісту диригентсько-хорової діяльності та його трансформації у практично-творчу площину.

У такому фокусі розуміння специфіки диригентсько-хорової підготовки як концентрованого творчого процесу потребує детального вивчення можливостей евристики з позиції обґрунтування методологічних основ формування евристичного мислення майбутніх викладачів диригентсько-хорових дисциплін.

Розв'язання досліджуваної проблеми започатковано у постулатах філософської думки (В.Вернадський, Мен Цзи, Г.Сковорода, Сократ, Фен Юлань, Шан Ян та інших). Аналіз питання евристичного навчання у наукових працях В.Андрєєва, П.Каптерева, А.Хуторського та інших учених відкрив дидактичні можливості евристики як потужного механізму акмерозвитку, активізації інтелектуально-творчого особистісного потенціалу.

Проаналізований пласт наукових робіт (Л.Виготський, Г.Костюк, Ж.Піаже та ін.) дозволив обґрунтовано підійти до дослідження наукової проблеми з куту зору психології діяльності. Осмисленню природи евристичного мислення присвячені роботи А.Лука, В.Пушкіна, І.Розет, В.Хорева та інших вчених, а проєкція проблеми дослідження на педагогіку мистецтв (Е.Абдуллін, О.Апраксіна, Г.Падалка, О.Рудницька та ін.) і, зокрема, питання диригентсько-хорової підготовки (А.Болгарський, А.Козир, Т.Левшенко та ін.) дозволили виявити прогалини у підготовці студентів до самостійної творчої діяльності у ракурсі евристичного облаштування мистецького середовища, евристичних підходів до створення інтерпретацій музичних творів, креативного упорядкування репетиційного вокально-хорового процесу. Однак, спеціальних наукових розвідок щодо розгляду проблеми формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів на даний час не проводилося.

Актуальність окресленої теми та її недостатня розробленість зумовили постановку цілей статті: розглянути методологічні основи формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів.

Методи та методика дослідження. Процедура теоретико-методологічного дослідження вмонтована у комплекс теоретичних та загальнологічних методів, які дозволили здійснити теоретичний аналіз наукових досліджень у галузі філософії освіти, психології мислення, мистецької освіти з проблеми формування евристичного мислення, проведених в Україні та за кордоном. Застосування загальнологічних методів уможливило здійснення порівняння, систематизації, узагальнення наукової інформації з позиції визначення методологічних основ формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування на факультетах мистецтв педагогічних університетів; методи психолого-педагогічного дослідження – бесіди, інтерв'ювання, аналіз продуктів навчальної діяльності сприяли здійсненню діагностики наявного стану сформованості досліджуваного феномена.

Результати. Висвітлення змісту евристики як наукового напрямку, що досліджує закономірності творчої діяльності, сприяє з'ясуванню особливостей формування евристичного мислення майбутніх викладачів диригентсько-хорових дисциплін. Оскільки визначена проблема на сьогоднішній день недостатньо досліджена. Даний вектор наукового пошуку спричинений завданнями пошуку шляхів поглибленого входження магістрів у професію хорового диригента, оволодіння інструментарієм диригентського мистецтва.

Висвітлення методологічних основ формування евристичного мислення магістрантів вимагає розкриття дефініції «евристичне мислення» з позиції ґрунтового осмислення евристики як синоніму творчості, а саме: творчості пізнання, творчості діяльності, продуктивного мислення, творчого пошуку, досягнення нового творчого результату тощо.

Варто зауважити, що творчість є найвищою формою активності особистості, яка спрямовує на створення якісно нових цінностей, що відрізняються оригінальністю і новаторством. У наукових працях В.Пушкіна (Пушкін, 1967) доведено, що «евристика» (сукупність механізмів, за допомогою яких породжуються процедури, спрямовані на розв'язання творчих завдань (Гончаренко, 2011), охоплює регуляторні важелі ефективної мисленнєвої діяльності, спрямовуючи сили на пошук і перетворення необхідної інформації, вибудовування планів і діяльнісних рішень творчого характеру (Гончаренко, 2011: 42). Термін «евристика» у трактовці провідних науковців у галузі психології (В.Пушкін, М.Розет, О.Тихомиров та інших) висвітлюється як ємна частина науки про мислення, об'єктом якої є творча інтелектуальна діяльність, спрямована на пошук шляхів для прийняття рішень в умовах проблемних ситуацій для отримання нового продукту мислення або діяльності.

Аналіз наукової літератури дозволив з'ясувати, що евристика розглядає процеси мислетворення з позиції аналізу, синтезу, узагальнення з проєкцією на віднайдення засобів, стратегій і тактик отримання об'ємної інформації для прийняття рішень. А відтак, евристика дотична до будь-якого творчого процесу, зокрема диригентсько-хорового, а озброєння упорядників цього процесу механізмами евристичного мислення відкриває простір до формування фахівця високого ступеня професійної майстерності, здатного до продуктивного перетворення мистецького середовища, до побудови нової дії, спрямованої на досягнення творчої мети.

Реалізація напрямку в мистецькій освіті, що передбачає результативне освоєння магістрантами технік продуктивного евристичного мислення, підпорядкована комплексу нагальних завдань, вирішення яких знаходиться у площині оволодіння магістрантами евристичним тезаурусом, оперування прийомами і методами евристичної діяльності, облаштування креативного освітнього середовища, активізації асоціативно-образної та художньо-рефлексивної сфер магістрантів для набуття досвіду евристичного впорядкування диригентсько-хорового процесу. Саме такі чинники продукують формування евристичного мислення в майбутніх викладачів диригентсько-хорових

дисциплін, педагогічно спрямовуючи до усвідомлення себе як індивідуальності, здатної самостійно інтерпретувати педагогічну дійсність.

У працях, науковців-педагогів, які досліджували можливості введення евристичної технології у зміст педагогічної дидактики, а саме: В.Андреєва, А.Хуторського та інших, червоною ниткою проходить ідея про продуктивність евристичних підходів до навчання (Хуторской, 1998). Оскільки евристичне спрямування мисленневих процесів визволяє творчі можливості особистості, скеровує до самоідентифікації себе як творчої індивідуальної, здатної до перетворення реалій, створення інноваційної мистецької продукції, проектування подальшого творчого саморозвитку, цілеспрямованості до самореалізації.

Такі реалії педагогічної евристики уможлиблюють проєкцію на мистецьку педагогіку, зокрема на перегляд підходів до підготовки магістрантів-майбутніх викладачів диригентсько-хорових дисциплін, оскільки така діяльність функціонує виключно в рамках творчості, творчого мислення, творчої інтерпретації, творчої комунікації. Тому вважається необхідним введення в навчальну диригентсько-хорову практику технік евристичного мислення як шаблонів творчого пошуку для вирішення мистецьких завдань, які вмотивовують магістрантів у процесі навчання до набуття власної самостійно-активної позиції управлінця-керівника творчого процесу. Адже діяльність викладача диригентсько-хорових дисциплін потребує постійної активної творчої позиції, спрямованої на дослідження і перетворення навчальних мистецьких ситуацій.

Специфіка цієї роботи ознаменована концептами комунікацій (міжособистісних, управлінських, з творами хорового мистецтва тощо), що потребує оперативного узгодження і перетворення змістовних складових диригентсько-хорової діяльності. А відтак, орієнтація диригентсько-хорової підготовки на формування евристичного мислення магістрів на факультетах мистецтв пов'язана з розвитком інтелектуального потенціалу магістрів для всебічного розуміння перипетій мистецького процесу у комплексі функцій його здійснення, відкриває простір до вирішення конкретних практичних завдань диригентсько-хорового навчання магістрантів з хорового диригування завдяки оперуванню евристичними техніками і прийомами самостійного розв'язання творчих завдань.

Таким чином, розробка функціонального змісту евристичного мислення в діяльності майбутніх викладачів диригентсько-хорових дисциплін дозволила виокремити основні його функції, що сприяють активізації творчої самоустановки і творчої самостійності магістрантів. Такими функціями є: системна (комплексне охоплення процесуальних систем), пізнавальна (прагнення до самоосвіти і саморозвитку), прогностична (прогноз вірогідності), оцінювальна (аналіз вірогідності, дотичності, якості, ефективності), проєктивна (проєктування моделей взаємодії), пошукова (виокремлення проблем, пошук інструментів усунення), конструктивна (побудова системи дії).

У такому ключі орієнтація освітнього процесу на продуктивну співтворчість, партнерсько-колегіальні відносини педагог – магістрант уможлиблює оптимальність умов для саморозвитку і самовдосконалення студентів, що в цілому може забезпечити ефективність диригентсько-хорової підготовки магістрантів. Вирішення поставлених завдань можливе за умови впровадження в освітній процес концепції «мисленневого діалогу» (Библер, 1975) для спрямування студентів до дослідження творчих завдань освітнього процесу під час створення ситуації діалогу, діалогічного спілкування, яке передбачає «рефлексивне передбачення, домислення» (Библер, 1975: 37). Спрямування уваги магістрантів на виявлення у процесі продуктивного діалогу особливих характеристик об'єктів диригентсько-хорового навчання, емпатійних проявів до художнього образу, озвучення власних думок із цього приводу, дослідження мистецького твору, висування ідей щодо виконавської інтерпретації стимулює розвиток мислення студентів, а реальні пропозиції креативно-оригінального кшталту торують шлях до формування евристичного мислення, переходу на вищий рівень інтелектуального і професійного розвитку, сферою якого є – самореалізація, оригінальність, автентичність створеного мистецького продукту.

Методологічна конструкція формування евристичного мислення магістрантів базується на особистісному, герменевтичному, алгоритмічному, креативному, акмеологічному, рефлексивно-діяльнісному підходах. Так, особистісний підхід передбачає створення умов для самовираження й саморозвитку магістрантів, системне набуття умінь, навичок і якостей, притаманних викладачу диригентсько-хорових дисциплін. Герменевтичний підхід сприяє активізації інтелектуального потенціалу, самостійності мислетворення, критичної установки студентів. Алгоритмічний підхід конструє рамки мислетворення, надає мисленневому пошуку ґрунтовності, цілепокладання, чіткості у виконанні операцій. Креативний підхід розглядає диригентсько-хорову діяльність як творчість, для чого передбачено та вітається прояв оригінальних творчих ідей для її облаштування. Акмеологічний підхід вбачає формування цілісної цілеспрямованої особистості, чітко спрямованої до самореалізації у

категорії «акме». Рефлексивно-діяльнісний підхід окреслює рамки діяльнісного прояву евристичного мислення магістрантів, позначеного покровою рефлексією процесу, результатів і наслідків.

Педагогічна доцільність наведених підходів до формування евристичного мислення магістрантів із хорового диригування визначається їх методичною спрямованістю на набуття особливих знань, умінь, навичок та професійних якостей, необхідних майбутнім викладачам диригентсько-хорових дисциплін для продуктивної начально-практичної діяльності. У комплексі зазначені методологічні підходи деталізують шляхи формування евристичного мислення для здійснення магістрантами самостійного руху, спрямованого на пошук і відкриття нових об'єктів навчального середовища у процесі підготовки до викладання диригентсько-хорових дисциплін.

На момент проведення дослідження було здійснено діагностику наявного стану сформованості евристичного мислення магістрантів на факультеті мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ імені М.П. Драгоманова. Розроблена шкала показників дозволила виявити у магістрів з хорового диригування спрямованість до культурологічного прочитання творів хорового мистецтва; бажання оволодіти методологією аналізу та оцінки виконавської інтерпретації; зацікавленість у створенні оригінальної інтерпретації хорових творів; намагання вдосконалити мануально-виражальний комплекс відповідно жанрово-стилістичним особливостям хорових творів партитур.

Застосування методів психолого-педагогічного дослідження на діагностувальному етапі (бесіди, інтерв'ювання, аналіз продуктів навчальної діяльності тощо) сприяло об'єктивній констатації вхідних даних та встановленню трьох рівнів сформованості досліджуваного феномена. Так, до високого рівня сформованості евристичного мислення було віднесено 1,7 % магістрантів, середній рівень посіли 47,2%, решта – 51,1% показали низький рівень. Отримані посередні результати виявили у досліджуваних ускладнення творчого впорядкування навчальної інформації з точки зору якості, вчасності, виразності, цілеутворення, оригінальності, результативності тощо, що, загалом, позначило низький рівень творчої активності, ініціативи, самостійної позиції магістрантів. Із цього приводу варто зауважити, що провідні науковці галузі мистецької педагогіки А.Козир (Козир, 2012), Г.Падалка (Падалка, 2008) та інші підкреслюють нагальну необхідність формування у студентів умінь та навичок самостійної диригентсько-хорової діяльності, недостатність прояву якої була виявлена за результатами діагностувального експерименту.

Відтак, зафіксоване превалювання низького рівня сформованості евристичного мислення магістрантів (51,1%) свідчить про недостатню самостійність магістрантів у диригентсько-хоровому навчанні, невпевненість у практичній навчальній роботі з хоровими колективами та в індивідуальних класах з хорового диригування, а, також, про неспроможність до створення оригінальної інтерпретації творів хорового мистецтва, до проєктування індивідуальних творчих цілей, неготовності до об'єктивного самооцінювання, самоконтролю, що загалом позначається на якості практичної підготовки магістрантів до викладання обраного фаху. Отримані дані виявили прогалини у недостатній спрямованості освітнього процесу на факультетах мистецтв педагогічних університетів до формування умінь самостійної творчої діяльності із наданням магістрантам знань про прийоми творчого мислення, про можливість евристичного перетворення навчального мистецького процесу у напрямку самостійного створення мистецького продукту.

Вихід із такої ситуації вбачаємо у спрямуванні магістрантів до оволодіння прийомами евристичного мислення для самостійного впорядкування освітнього мистецького середовища, створення власних інтерпретацій мистецьких творів і подальшого їх втілення в процесі диригентсько-хорової підготовки, демонстрації самостійності творчо-вольових проявів, готовності до самооцінки, самоконтролю, а відтак самостійного регулювання мистецького навчального процесу, введення в його перебіг оригінальних ідей покращення від цілей до результатів. Таким чином, отримані результати діагностики свідчать про необхідність подальшого дослідження шляхів оптимізації диригентсько-хорового навчання магістрів у площині формування евристичного мислення. Оскільки дана діяльність вимагає паритетного інтелектуально-творчого облаштування мистецького процесу, а саме: виділення ланцюга цілей; вибір продуктивного способу дії, пошук оригінальних підходів, інтерпретаційна самостійність, отримання принципово нової програми творчої дії.

Дискусія. Представлені у статті матеріали здійсненої наукової розвідки кристалізують основні авторські маркери щодо визначення методологічних основ формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування на факультетах мистецтв педагогічних університетів. Такими є основні функції евристичного мислення у диригентсько-хоровому навчанні магістрантів педагогічних університетів – системна, пізнавальна, прогностична, оцінювальна, проєктивна, пошукова, конструктивна. А також, визначені наукові підходи – особистісний, герменевтичний, алгоритмічний, креативний, акмеологічний, рефлексивно-діяльнісний.

Порівнюючи їх з аналогічними результатами інших досліджень за тематикою статті варто зауважити, що аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми формування евристичного

мислення виявив незначну активність наукових розвідок у даному напрямку. Зокрема, К.Власенко (Власенко, 2004) досліджувала особливості формування прийомів евристичної діяльності учнів на уроках геометрії в класах з поглибленим вивченням математики, проте не приділила уваги розкриттю функціонального змісту формування прийомів евристичної діяльності. О.Збанацька (Збанацька, 2019) розглядала документну евристику як новий науковий напрям в системі соціальних комунікацій. Л.Крившенко (Крившенко, 2018) досліджувала можливості формування вмій застосування евристичного навчального діалогу в професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів. Застосуванню евристичних методів у навчанні молодших школярів присвячена робота О.Хващевської (Хващевська, 2017) в якій автор деталізує методичний блок, наповнений загальнонавчальними методами евристичного навчання, не всі з яких є доречними для застосування у навчанні молодших школярів. Вищезазначені автори у своїх дослідженнях у деякій мірі розкривають особливості впровадження евристики у навчально-педагогічний процес. Але недостатньо враховують творчий аспект її продуктивного застосування. Тим паче, залишаючи поза увагою мистецьку специфіку у силу відповідності обраній спеціальності.

У напрямку підготовки майбутніх учителів музики вагомими стали дослідження О.Ролінської, І.Топчієвої (Топчієва, 2013) про застосування евристичних методів і прийомів навчання у фортепіанній та диригентсько-хоровій підготовці майбутніх учителів музики. Варто відмітити глибокий методологічний аналіз, проведений О.Ролінською та І.Топчієвою, що найбільш наближений до шляхів нашої методологічної розвідки. Основні методологічні підходи до формування досліджуваних феноменів у зазначених авторів у деякій мірі стикаються з нашими розробками, оскільки специфіка мистецької діяльності вимагає врахування її особливостей. Так, І.Топчієва основними функціями евристичного навчання майбутніх учителів музики вбачає системну, пізнавальну, діагностичну, організаційну, пошукову, конструктивну, оцінювальну, проєктивну, творчо-діяльнісну. А застосування евристичних методів навчання у підготовці майбутніх учителів музики до керівництва дитячими хоровими колективами І.Топчієва вважає дієвими на основі особистісного, діяльнісного, креативного, герменевтичного, акмеологічного підходів (Топчієва, 2013).

Спільна з автором позиція виявляється у виокремленні системної, пізнавальної, оцінювальної, проєктивної, пошукової, конструктивної функцій. І дана позиція об'єктивна, оскільки висвітлює функціональний зміст евристичної діяльності у мистецькому навчанні. Високим щаблем творчої самореалізації особистості під час диригентсько-хорового навчання ознаменовані у деякій мірі синхронно визначені методологічні підходи, а саме особистісний, герменевтичний, креативний, акмеологічний. Дана синхронність стверджує творчий аспект диригентсько-хорового навчання і започатковує базис для подальшого дослідження шляхів формування евристичного мислення магістрантів педагогічних університетів.

Порівнюючи вихідні дані діагностувального етапу дослідно-експериментальної роботи, проведеного О.Ролінською та І.Топчієвою, з отриманими результатами в рамках нашого дослідження, варто відмітити майже ідентичну фіксацію середнього і низького рівнів готовності до евристичної діяльності студентів факультетів мистецтв. Що свідчить про недостатню сформованість творчого світогляду студентів, посередність уявлень про можливості якісного перетворення навчального мистецького процесу з позиції отримання нової інформації, нових ідей, оригінальних творчих результатів.

У дискусійному плані оцінюючи наведені у статті результати розробки методологічних основ формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів, вважаємо за доцільне підкреслити їх ґрунтовність та відповідність з урахуванням специфіки фахової підготовки, спрямованої на набуття магістрантами диригентсько-хорових компетентностей, вкладених у кейс професійної майстерності викладача диригентсько-хорових дисциплін.

Висновки. Отже, у висновках доцільно зазначити, що здійснений методологічний аналіз переконує в актуальності формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів. Висвітлені у статті методологічні основи становлять підґрунтя для розробки компонентної структури і педагогічних умов ефективного формування досліджуваного феномена. Наведені дані діагностувального етапу дослідно-експериментальної роботи висвітлюють реальний стан сформованості евристичного мислення магістрантів з хорового диригування. За посередніми результатами проведеної діагностики визначений вектор подальшого наукового пошуку, спрямований на розробку організаційно-методичної моделі формування евристичного мислення магістрантів з хорового диригування педагогічних університетів та перевірку її ефективності у перебігу дослідно-експериментальної роботи.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

Андреев, В.И. (1994). *Эвристика для творческого саморазвития*. Казань: Центр инновационных технологий, 1994.

Библер, В.С. (1975). *Мышление как творчество. Введение в логику мысленного диалога*. Москва: Полиграфиздат.

Власенко, К.В. (2004). Формування прийомів евристичної діяльності учнів на уроках геометрії в класах з поглибленим вивченням математики: дис. канд. пед. наук. Київ: Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова.

Збанацька, О. (2019). Документна евристика в системі соціальних комунікацій: бібліотекознавчий аспект: автореферат дис. доктора наук із соціальних комунікацій. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Крившенко, Л. (2018). Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до використання евристичного діалогу. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 4, 87-100.

Падалка, Г.М. (2008). *Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін)*. Київ : Освіта України.

Петрушин, В.И. (2008). *Музыкальная психология*. – Москва: Академический Проект: Трикста.

Пушкин, В.Н. (1967). *Эвристика – наука о творчестве*. – Москва : Политиздат.

Топчієва, І.О. (2013). *Методичні рекомендації з підготовки майбутніх учителів музики до роботи з хорovими колективами із застосуванням евристичних методів навчання*. Київ: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова.

Хвещевська, О. (2017). Застосування евристичних методів у навчанні молодших школярів. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*, 6, 259-267.

Хуторской, А.В. (1998). *Эвристическое обучение: Теория, методология, практика*. Москва: МПА.

REFERENCES

Andreev, V.I. (1994). *Evrastika dlya tvorcheskogo samorazvitiya* [Heuristics for creative self-development]. Kazan: Tsentr innovatsionnykh tekhnologiy.

Bibler, V.S. (1975) *Myshleniye kak tvorchestvo. Vvedeniye v logiku myslennogo dialoga* [Thinking as creativity. Introduction to the logic of mental dialogue]. Moscow: Poligrafizdat.

Khutorskoy, A.V. (1998) *Evrasticheskoye obucheniye: Teoriya, metodologiya, praktika* [Heuristic training: Theory, methodology, practice]. Moscow: MPA.

Khvashchevska, O. (2017). Zastosuvannia evrystychnykh metodiv u navchanni molodshykh shkoliariv [The application of heuristic methods while teaching primary schoolchildren]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni y metodychni aspekty – The Professionalism of the Teacher: Theoretical and Methodological Aspects*, 6, 259-267.

Krivshenko, L. (2018). Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnykh uchyteliv do vykorystannia evrystychnoho dialohu [Pedagogical conditions for training of the future primary school teachers to use the heuristic dialogue]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii – Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies*, 4, 87-100.

Padalka, G.M. (2008) *Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannya mystets'kykh dystsyplin)* [Art Pedagogy (Theory and Methods of Teaching Arts)]. Kyiv: Osvita Ukrainy.

Petrushin, V.I. (2008) *Muzykal'naya psikhologiya* [Musical psychology]. Moscow: Akademicheskiiy Proyekt : Tryksta.

Pushkin, V.N. (1967). *Evrastika – nauka o tvorchestve* [Heuristics - the science of creativity]. Moscow: Politizdat.

Topchieva, I.O. (2013) *Metodychni rekomendatsiyi shchodo pidhotovky maybutnykh uchyteliv muzyky do roboty z khoramy z vykorystannyam evrystychnykh metodiv navchannya* [Guidelines for preparing future music teachers to work with choirs using heuristic teaching methods]. Kyiv: Vydavnytstvo NPU im. M.P. Drahomanova.

Vlasenko, K.V. (2004). Formuvannia pryiomiv evrystychnoi diialnosti uchniv na urokakh heometrii v klasakh z pohlyblyenym vyvchenniam matematyky [Forming methods of students' heuristic activities on the lessons of geometry in classes with advanced math course]: dys. kand. ped. nauk. Kyiv: Natsionalnyi pedahohichnyi un-t im. M.P.Drahomanova.

Zbanatska, O. (2019). *Dokumentna evrystyka v systemi sotsialnykh komunikatsii: bibliotekoznavchyi aspekt [Documentary heuristics in the system of social communications: librarianship aspect]: avtoreferat dys. doktora nauk iz sotsialnykh komunikatsii*. Kyiv: Natsionalna biblioteka Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho.

THE FORMATION OF HEURISTIC THINKING OF MASTER'S IN CHORAL CONDUCTING (METHODOLOGICAL ANALYSIS)

Abstract

*The article deals with the issue of innovative arrangement of the process of preparation of **master's** in pedagogical universities from the point of view of the heuristic approach to formation of creative personality of future teachers of conducting and choral disciplines. The urgent tasks of art education on creation of a new perfect system of professional training of specialists, search for heuristic mechanisms of filling the educational art process with new content are highlighted. Attention is drawn to the content of the preparation of masters in choral conducting as a concentrated creative process, which requires a detailed study of the possibilities of its heuristic ordering. The purpose of the article is to cover the methodological bases of forming the heuristic thinking of the **master's** in choral conducting of pedagogical universities. The research methods are applied – theoretical for the analysis of scientific researches in the field of educational philosophy, psychology of thinking, art education on the problem of forming heuristic thinking, conducted in Ukraine and abroad; general for comparison, systematization, generalization of scientific information from the standpoint of determining the methodological bases of the phenomenon under study. The concept of "heuristics" in the understanding of creativity of cognition, creativity of activity, productive thinking, creative search, achievement of new creative result is analyzed. The definition of "heuristic thinking" is considered as a creative intellectual activity aimed at finding ways to make decisions in the face of problematic situations to obtain a new product. The possibility of forming the heuristic thinking of **master's** in the course of conductor-choral training is substantiated. The basic functions of professional preparation of undergraduates (system, cognitive, prognostic, evaluative, projective, search, constructive) are presented. The basic approaches to the formation of the heuristic thinking of the undergraduate students in choral conducting: personal, hermeneutic, algorithmic, creative, acmeological, reflexive-activity. The results of the diagnostic stage of experimental work are presented. The basic directions of further research of the stated scientific problem are highlighted.*

Keywords: *preparation of master's; future teachers of conducting choir disciplines; heuristic approach; methodological analysis; functions of professional training; diagnosis of levels of formation.*